

Шумейко Д.С. ПП-42 Правове регулювання та пропозиції щодо зміни регулювання алкоголю в Україні

Питання алкоголізму є найважливішою проблемою в нашій державі, саме тому питання щодо врегулювання алкоголізму мають знану актуальність.

Дану тему досліджували такі вчені: вчені: В.В. Тулупов, С.С. Боровніков, М.І.Цуканова, В.В. Колесникова, А.А. Давтян, Д.Н. Нечаєв, М.А. Шилова, та інші

Відповідно до ст.1 закону України « Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19.12.1995 алкогольні напої - продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 0,5 відсотка об'ємних одиниць, які зазначені у товарних позиціях 2203, 2204, 2205, 2206, 2208 згідно з УКТ ЗЕД, а також з вмістом спирту етилового 8,5 відсотка об'ємних одиниць та більше, які зазначені у товарних позиціях 2103 90 30 00, 2106 90 згідно з УКТ ЗЕД (584а-18).

Одним з найважливіших питань є питання реклами алкогольних напоїв. Відповідно до ч 2. ст.22 ЗУ « Про рекламу» Реклама алкогольних напоїв, реклама знаків для товарів і послуг, інших об'єктів права інтелектуальної власності, під якими випускаються алкогольні напої, забороняється: на радіо та телебаченні з 6 до 23 години; на перших і останніх сторінках газет, на обкладинках журналів та інших видань, в усіх виданнях для дітей та юнацтва, на сторінках для дітей та юнацтва усіх друкованих видань; в усіх друкованих засобах масової інформації (крім спеціалізованих видань); засобами внутрішньої реклами; за допомогою заходів рекламного характеру (крім спеціальних виставкових заходів алкогольних напоїв); на зовнішніх та внутрішніх поверхнях транспортних засобів загального користування та метрополітену; засобами зовнішньої реклами.

Відповідно до ч.3 ст. 22 цього закону Реклама алкогольних напоїв та тютюнових виробів, знаків для товарів і послуг, інших об'єктів права інтелектуальної власності, під якими випускаються алкогольні напої та тютюнові вироби: забороняється на товарах та у друкованих виданнях, призначених переважно для осіб віком до 18 років, або у розрахованих на зазначених осіб частинах інших друкованих видань; забороняється з використанням осіб віком до 18 років як фотомоделей; не повинна містити зображення процесу паління тютюнових виробів або споживання алкогольних напоїв; не може розташовуватися ближче ніж за 300 метрів прямої видимості від території дитячих дошкільних закладів, середніх загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів, в яких навчаються діти віком до 18 років; не може формувати думку, що паління або вживання алкоголю є важливим фактором досягнення успіху в спортивній, соціальній, сексуальній або інших сферах життя; не повинна створювати враження, що вживання алкогольних напоїв чи паління тютюнових виробів сприятиме розв'язанню особистих проблем; не може формувати думку, що алкоголь чи тютюнові вироби мають лікувальні якості або що вони є стимулюючими чи заспокійливими засобами; не повинна заохочувати до вживання алкогольних напоїв чи тютюнопаління або негативно розцінювати факт утримування від вживання тютюнових виробів та алкогольних напоїв; не може містити зображень лікарів та інших професійних медичних працівників, а також осіб, зовнішній вигляд яких імітує зовнішній вигляд лікарів; не повинна створювати враження, що більшість людей палить або вживає алкогольні напої; забороняється шляхом розміщення зображення тютюнових виробів, знаків для товарів і послуг, під якими випускаються тютюнові вироби, на будь-яких інших товарах, крім розміщення на товарах (предметах), пов'язаних із вживанням тютюнових виробів, запальничках, попільничках .

Відповідно до цієї статті реклама дозволена у друкованих виданнях для осіб старше 18 років, з використанням осіб старше 18 років як фотомоделей для

реклами алкогольних напоїв, немає заборони реклами в інтернеті. Нерідко особи молодші 18 років можуть, отримати доступ до газет(заборона реклами на першій та останній сторінці) або відвідати інтернет-сайти, де буде реклама алкогольних напоїв; так само красиві жінки або чоловіки-фотомоделі, рекламуючи алокогольні напої можуть стимулювати дітей до їх вживання; можуть побачити спеціальний виставковий захід алкогольних напоїв. Виходячи зі змісту цієї статті реклама повністю дозволена для дорослої частини населення.

Відповідно п.2 ч.4 ст. 22 ЗУ «Про рекламу» дозволяється спонсорування теле-, радіопередач, театральних-концертних, спортивних та інших заходів з використанням знаків для товарів та послуг, під якими випускаються алкогольні напої. Як правило знаки товарів і послуг відображають назву алкогольного напою і діти маючи цікавість можуть подивитись в інтернеті інформацію про відповідну продукцію.

Не менш важливим є питання ліцензування алкоголю. Відповідно до ст.2 ЗУ « Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19.12.1995 виробництво спирту етилового (у тому числі як лікарського засобу), спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового може здійснюватися лише на державних підприємствах, а біоетанолу - на підприємствах усіх форм власності за наявності у них ліцензій. Виробництво спирту коньячного і плодового здійснюється суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, які мають відповідну ліцензію, повний технологічний цикл виробництва коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією, забезпечені спеціальною тарою для витримки спиртів та кваліфікованими фахівцями. Виробництво спирту коньячного також здійснюється суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, які мають відповідну ліцензію, здійснюють переробку винограду та виробництво

виноматеріалів виноградних, забезпечені дубовою тарою або нержавіючими чи емальованими ємностями з дубовою клепою для витримки спирту коньячного і плодового, кваліфікованими фахівцями та власними виробничими потужностями з виробництва спирту коньячного. Виробництво алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється суб'єктами господарювання незалежно від форм власності за умови одержання ліцензії.

Відповідно до статті 3 цього закону Ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів видаються, призупиняються та анулюються органом виконавчої влади, уповноваженим Кабінетом Міністрів України. Ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією видаються лише тим суб'єктам господарювання, які мають повний технологічний цикл виробництва, включаючи викурку і витримку. Суб'єкт господарювання, який отримав ліцензію на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією, має право здійснювати оптову торгівлю спиртом коньячним і плодовим без отримання окремої ліцензії на таку оптову торгівлю. Суб'єкт господарювання, який отримав ліцензію на виробництво алкогольних напоїв (вин виноградних, вин плодово-ягідних або напоїв медових) та виробляє їх з виноматеріалів (виноградних, плодово-ягідних або медових) виключно власного виробництва (не придбаних), має право здійснювати оптову торгівлю зазначеними алкогольними напоями без отримання окремої ліцензії на таку оптову торгівлю. Відповідно до ст. 4 здійснюється плата за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового,

алкогольних напоїв та тютюнових виробів . Ліцензії видаються терміном на п'ять років, а плата за них справляється щорічно.

Плата за ліцензії справляється до початку виробництва зазначеної продукції органом, що видає ліцензії, у розмірах, встановлених цим Законом, і зараховується до місцевих бюджетів.

Стаття 9 встановлює стандарти Спирт етиловий, коньячний і плодовий, спирт етиловий ректифікований виноградний, спирт етиловий ректифікований плодовий, спирт-сирець виноградний, спирт-сирець плодовий, алкогольні напої та тютюнові вироби повинні відповідати вимогам затверджених і зареєстрованих у встановленому законодавством порядку нормативних документів, які діють в Україні. Відповідно до ст.10 Спирт етиловий, коньячний і плодовий, спирт етиловий ректифікований виноградний, спирт етиловий ректифікований плодовий, тютюнові вироби підлягають підтвердженню відповідності в законодавчо регульованій сфері шляхом сертифікації. Відповідність спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, тютюнових виробів підтверджується наявністю у їх виробника або імпортера сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності.

Не менш важливим є питання торгівлі алкогольними напоями. Відповідно до ст. 15 ЗУ « Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19.12.1995 Імпорт, експорт і оптова торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами можуть здійснюватися суб'єктами господарювання всіх форм власності за наявності ліцензій. Роздрібна торгівля алкогольними напоями (крім столових вин) або тютюновими виробами може здійснюватися суб'єктами господарювання всіх форм власності, у тому числі їх виробниками, за наявності у них ліцензій.

Суб'єкти господарювання, які отримали ліцензію на роздрібну торгівлю алкогольними напоями, мають право продавати сидр та перрі (без додання спирту) без отримання окремої ліцензії на право роздрібною торгівлі цими алкогольними напоями.

Відповідно до п.2 Постанови Кабміну «Про затвердження Правил роздрібною торгівлі алкогольними напоями» від 30.07.1996 роздрібна торгівля алкогольними напоями - діяльність з продажу алкогольних напоїв безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, у тому числі на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших закладах ресторанного господарства. П.3. встановлює, що працівники суб'єкта господарювання, які безпосередньо здійснюють зберігання та продаж алкогольних напоїв, повинні мати спеціальну професійну освіту (підготовку): знати асортимент і якісні характеристики напоїв, ознаки браку, правила підготовки напоїв до продажу, принципи їх розміщення і викладення; правила зберігання та терміни реалізації напоїв; правила роботи з реєстраторами розрахункових операцій, порядок розрахунків з покупцями; види торговельного обладнання, інвентарю і правила користування ними; санітарні норми і правила; правила техніки безпеки, правила пожежної безпеки, вимоги законодавства щодо обмеження продажу алкогольних напоїв тощо.

Пунктом 4 закріплено, що суб'єкт господарювання зобов'язаний забезпечити стан приміщень для роздрібною торгівлі алкогольними напоями згідно із санітарно-технічними, санітарно-гігієнічними, технологічними, протипожежними та іншими нормами, а також можливість використання електронних платіжних засобів під час здійснення розрахунків за продані товари відповідно до законодавства. Суб'єкт господарювання повинен мати торговельне приміщення (будівлю) площею не менш як 20 кв. метрів, обладнане відповідним торговельно-технологічним устаткуванням (вітрини, прилавки, пристінні гірки тощо), охоронною і протипожежною

сигналізацією, з достатнім освітленням, опаленням і вентиляцією, а у випадках, передбачених законодавством, забезпечити умови для застосування реєстраторів розрахункових операцій, зберігання матеріальних цінностей.

П.9 встановлює місця, де заборонена роздрібна торгівля алкоголем:

у приміщеннях та на території навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, крім ресторанів, що розміщені на території санаторіїв;

у приміщеннях спеціалізованих торговельних організацій, що здійснюють торгівлю товарами дитячого асортименту або спортивними товарами, а також у відповідних відділах (секціях) універсальних торговельних організацій;

у закритих спортивних спорудах (крім пива у пластиковій тарі);

з торгових автоматів;

з рук;

у невизначених для цього місцях.

У пункті 10 зазначено, що Продаж алкогольних напоїв громадянам, які не досягли 18-річного віку, забороняється. В разі виникнення сумніву щодо віку покупця продаж алкогольних напоїв здійснюється за умови пред'явлення документа, що засвідчує його вік.

Чималу роль відіграє врегулювання торгівлі алкоголем у ресторанах, зокрема цьому призначений п.22 відповідної постанови Продаж алкогольних напоїв на розлив для споживання на місці здійснюється тільки закладами ресторанного господарства та спеціалізованими відділами підприємств, що мають статус закладів ресторанного господарства, підприємств з універсальним асортиментом товарів.

Відповідно до наказу міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі «Про затвердження Правил роботи дрібнороздрібною торговельною мережі»

від 08.07.1996 № 369 у дрібнороздрібній торговельній мережі забороняється продаж: (при виїзній торгівлі заборонено реалізовувати):

— алкогольні напої (крім автомагазинів системи споживчої кооперації, що здійснюють виїзну торгівлю в сільській місцевості);

-алкогольних напоїв і тютюнових виробів працівниками суб'єкта господарювання, яким не виповнилося 18 років.

7. Пункти дрібнороздрібної торговельної мережі повинні мати копії ліцензій на роздрібну торгівлю тютюновими виробами та роздрібну торгівлю алкогольними напоями, завірені підписом відповідальної особи та печаткою органу, що їх видав.

За незаконне виготовлення або продаж алкогольних напоїв передбачена кримінальна та адміністративна відповідальність.

Відповідно статтею 156 КУПАП встановлено відповідальність за порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами Роздрібна або оптова, включаючи імпорт або експорт, торгівля спиртом етиловим, коньячним або плодовим або роздрібна торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами без наявності ліцензії або без марок акцизного збору чи з підробленими марками цього збору.

Порушення працівником підприємства (організації) торгівлі або громадського харчування правил торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами, а саме: торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами в приміщеннях або на територіях, заборонених законом, або в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування, як таких, де роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами заборонена, а так само торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або

тютюновими виробами через торгові автомати чи неповнолітніми особами, а також продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв або тютюнових виробів особі, яка не досягла 18 років, або продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар), пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами з рук, -

Статтею 204 КК передбачена відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів

Відповідно до цієї статті незаконне придбання з метою збуту або зберігання з цією метою, а також збут чи транспортування з метою збуту незаконно виготовлених алкогольних напоїв, тютюнових виробів або інших підакцизних товарів, -

Також, варто зазначити, що станом на 2016 рік, Україна посідає п'яте місце посідає Україна у світі за кількістю спожитого алкоголю на душу населення. В середньому українець випиває 15,6 літрів на рік. Більше, ніж в Україні, п'ють лише в Молдові, Угорщині, Чехії, і в Росії – 15,75 літра на людину. Якщо в Угорщині і Молдові надають перевагу вину, а в Чехії пиву, то для українців і росіян в авторитеті горілка. Щороку від алкоголізму у світі помирає 2,5 мільйонів людей, а це 4% від усіх смертей на планеті . В Україні налічується до 1 мільйона людей, які страждають від алкогольної залежності. 400 тисяч людей, що вмирають щорічно в Україні, загинули через нездоровий спосіб життя, і надмірне споживання алкоголю. Згідно з дослідженнями Всесвітньої організації здоров'я, 20% українців вживають алкоголь в кількості, набагато перевищує норму. Нормою вважається до 2 літрів спирту в рік. Зловживання алкоголем, яке призводить до формування залежності, починається ще в ранньому віці. А до 18 років стає повсякденною нормою. Самий «алкогольний вік» - від 18 до 28 років. Більшість українців починають пробувати алкоголь до 13 років. Відповідно до Всеєвропейської опитуванням молоді про вживання алкоголю і

наркотичних речовин, близько 87% школярів в Україні хоча б раз пробували алкоголь. А понад 26% - вживають алкоголь кілька разів на місяць. Всесвітня організація здоров'я називає ще більш сумну статистику: 57% дітей у віці до 13 років вживають алкоголь, 40% молодих людей у віці від 14 до 18 років систематично п'ють, і їм уже необхідна реабілітація і спеціалізоване лікування алкоголізму або лікування наркоманії.

В багатьох державах світу з метою боротьби з алкоголізмом встановлені високі податки та обмеження, зокрема у Фінляндії розмір податку 60 % на горілку, 50 – на пиво, 40 –на вино. У Швеції 50 – горілка, 35 – вино, 12 – пиво, алкоголь можна придбати до 8 години вечора, у неділю продаж заборонений. У Норвегії заборонений продаж алкогольних напоїв міцністю 4, 7 % до 6 вечора, у вихідні заборонено. У Ісландії державна монополія на виготовлення і продаж алкоголю, високі податки(вино 40% інша продукція вище) та заборона реклами.

В деяких державах світу алкоголь заборонений, зокрема в деяких штатах США(Міссісіпі, деякі круги Техасу, Флориди), Індії (для вживання туристи повинні придбати дозвіл), Лівія(лише на чорному ринку), Кувейт (алкоголь доступний лише для «обраного кола осіб», зокрема у посольстві), у Пакистані треба отримати дозвіл, який дозволяє придбання обмеженої кількості алкогольної продукції.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що алкоголізм є дуже значною проблемою в Україні, наша держава посідає п'яте місце у світі за рівнем алкоголізму, саме через нездоровий спосіб життя та вживання алкоголю щороку помирає майже півмільйона українців, значна частина населення потребує реабілітацію та лікування від алкоголізму. В Україні реклама алкоголізму обмежена, але дозволена. Враховуючи вищезазначене, а також виходячи з того, що Україна є соціально-орієнтованою державою, варто зробити висновок, що рекламу алкогольних напоїв в Україні необхідно заборонити. Також вважаю нам варто піти шляхом Ісландії, а саме

заборонити рекламу алкогольних напоїв а також встановити державну монополію на виробництво та продаж алкоголю; також варто встановити обмеження щодо часу продажу алкоголю, як у Норвегії до 6 години вечора та заборону продажу алкоголю у вихідні дні, також варто встановити як у Пакистані дозвіл, який би обмежував кількість алкоголю який може придбати особа, заборонити вживання алкоголю в публічних місцях і передбачити за це кримінальну відповідальність як в ОАЕ (за це там кримінальна відповідальність). Повна заборона продажу алкоголю призведе до продажу його на чорному ринку, що матиме негативні наслідки для населення (висока вірогідність отруєнь та смертей). Саме здійснення вище зазначених заходів сприятиме належному врегулюванню даної сфери, сфери суспільних відносин, сприятиме зниженню рівня алкоголізму серед населення.